

УДК 378.453-487
КП (не заповнюється)
№ держреєстрації 0114U003977
Інв. № (не заповнюється)

Міністерство освіти і науки України

Національний університет біоресурсів і природокористування
України
(НУБіП України)

03041, м. Київ-41, вул. Героїв оборони, 15
тел. (044) 527-81-54

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор,
акад. НААН України

_____ І. Ібатулін

підпис

«_____» _____ 2017 р.

МП

ЗВІТ ПРО НАУКОВО-ДОСЛІДНУ РОБОТУ

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ
ПІДХОДІВ В ОСВІТІ
(остаточний)

Заступник декана гуманітарно-педагогічного
факультету з наукової роботи
доктор філологічних наук, професор
«_____» _____ 2017 р.

В. Шинкарук

МП

Керівник науково-дослідної роботи
доктор педагогічних наук, професор
«_____» _____ 2017 р.

М. Пригодій

2017

Результати роботи розглянуто науковою радою гуманітарно-педагогічного
факультету протокол від _____ № _____

СПИСОК АВТОРІВ

Керівник НДР д.пед.н., професор	_____	Пригодій М.А. (реферат, вступ, висновки, розд.1,8)
	«__» _____ 2017 р	
д.пед.н., професор	_____	Ковальчук В.І. (розд. 1,8)
	«__» _____ 2017 р	
аспірант	_____	Терещенко Т.С. (розд. 4,5)
	«__» _____ 2017 р	
аспірант	_____	Ткач М.М. (розд. 6,7)
	«__» _____ 2017 р	
аспірант	_____	Опанасенко О.В. (розд. 2,3)
	«__» _____ 2017 р	

РЕФЕРАТ

Звіт про НДР: 51 с., 125 джерел.

АКМЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД, АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД, ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ДІЯЛЬСНИСНИЙ ПІДХІД, ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПІДХІД КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД, КОНТЕКСТНИЙ ПІДХІД, ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД, ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка фахівців у вищих навчальних закладах.

Мета роботи – визначити теоретико-практичні засади реалізації різних підходів в освіті.

Застосовані методи дослідження:

аналіз, синтез – для визначення стану розкриття проблеми дослідження у філософській та психолого-педагогічній науковій літературі, вивчення нормативно-правових документів у сфері освіти; досвіду роботи науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів України;

порівняння, класифікація, узагальнення – для визначення спільних характеристик об'єктів на основі опрацювання та інтерпретації теоретичних джерел з проблеми розвитку професійної освіти, державних стандартів вищої освіти, формулювання висновків та рекомендацій університетської документації (навчальні плани, робочі програми, навчально-методичні комплекси дисциплін), результатів діяльності студентів, визначення закономірностей фахової підготовки, формулювання висновків та рекомендацій;

діагностування (опитування – анкетування, інтерв'ювання, бесіда, тестування; спостереження – педагогічне спостереження, самоспостереження; експертне оцінювання) – для визначення динаміки зміни в системі професійної підготовки студентів.

Професійне становлення майбутнього вчителя розглядається з теоретичних позицій неперервної особистісної трансформації у напрямі професійного зростання, але даний процес є складним оскільки постійно виникає дисбаланс між особистісними якостями та соціальними умовами.

Таким чином, при професійному становленні майбутнього вчителя необхідно дотримуватись підходів, що зорієнтовані на особистісні ресурси студента, активізація яких дозволить підвищити ефективність особистісного і професійного розвитку, а також сприяти саморозвитку майбутнього фахівця.

Зупинимося на підходах в основі яких лежать положення особистісного та професійного зростання фахівця: особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний, акмеологічний, аксіологічний, контекстний та інтеграційний.

Результати НДР та їх впровадження висвітлені в наступних дисертаційних роботах:

1. Формування професійної комунікативної компетентності в майбутніх учителів-філологів у процесі вивчення фахових дисциплін (Клак Інна Євгенівна).

2. Підготовка майбутніх викладачів вищого навчального закладу до використання засобів математичної статистики у науково-педагогічних дослідженнях (Криворот Тетяна Григорівна).

3. Розвиток професійної творчості майбутніх бакалаврів лісового і садово-паркового господарства в процесі вивчення фахових дисциплін (Ткач Мирослава Мирославівна).

4. Формування дослідницьких умінь у майбутніх бакалаврів енергетики агропромислового виробництва у процесі вивчення електротехнічних дисциплін (Павлюк Любов Володимирівна).

5. Розвиток організаційної компетентності майбутніх магістрів соціальної роботи у процесі фахової підготовки (Терещенко Тетяна Сергіївна).

6. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до роботи з молоддю в сільській місцевості (Опанасенко Оксана Віталіївна).

Умови одержання звіту за договором: 03041, Київ-41, вул. Героїв оборони, 15, НУБіП України.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
1. Аналіз наукових підходів до професійного становлення майбутніх учителів	9
2. Особливості застосування особистісно орієнтованого підходу	10
3. Особливості застосування діяльнісного підходу	12
4. Особливості застосування компетентнісного підходу.....	15
5. Особливості застосування акмеологічного підходу	20
6. Особливості застосування аксіологічного підходу	24
7. Особливості застосування контекстного підходу.....	29
8. Особливості застосування інтеграційного підходу.....	32
ВИСНОВКИ	35
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	39

ВСТУП

Різноманітність та важливість проблеми професійного становлення майбутніх учителів актуалізували необхідність визначення наукових підходів на яких базується даний процес. Професійне становлення майбутнього вчителя розглядається з теоретичних позицій неперервної особистісної трансформації у напрямі професійного зростання, але даний процес є складним оскільки постійно виникає дисбаланс між особистісними якостями та соціальними умовами. Єдиним виходом із даної ситуації є побудова чіткої системи професійної підготовки яка має орієнтацію на розвиток особистості майбутнього вчителя. Тобто в дослідженні притримуємось положення, що оволодіння основами професійної діяльності з наступним просуванням до майстерності можливо лише з позиції індивідуальних особливостей фахівця, як наслідок професійна підготовка повинна бути орієнтована на особистість фахівця.

Таким чином, при професійному становленні майбутнього вчителя необхідно дотримуватись підходів, що зорієнтовані на особистісні ресурси студента, активізація яких дозволить підвищити ефективність особистісного і професійного розвитку, а також сприяти саморозвитку майбутнього фахівця.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка фахівців у вищих навчальних закладах.

Матеріально-технічне забезпечення виконання НДР: приміщення лабораторії "Інноваційні методики навчання" (каб. 04).

Застосовані методи дослідження:

аналіз, синтез – для визначення стану розкриття проблеми дослідження у філософській та психолого-педагогічній науковій літературі, вивчення нормативно-правових документів у сфері освіти, словників, енциклопедій, авторефератів, дисертацій, Інтернет-ресурсів, досвіду роботи науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів України;

порівняння, класифікація, узагальнення – для визначення спільних характеристик об'єктів на основі опрацювання та інтерпретації теоретичних джерел з проблеми розвитку професійної освіти, державних стандартів вищої освіти, освітньо-кваліфікаційних характеристик бакалавра та магістра, університетської документації (навчальні плани, робочі програми, навчально-методичні комплекси дисциплін), результатів діяльності студентів, визначення закономірностей фахової підготовки, формулювання висновків та рекомендацій;

діагностування (опитування – анкетування, інтерв'ювання, бесіда, тестування; спостереження – педагогічне спостереження, самоспостереження; експертне оцінювання) – для визначення динаміки зміни в системі професійної підготовки студентів;

графічні – для ілюстрації та порівняння результатів експерименту в графічних формах та таблицях.

1. АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Сучасне суспільство характеризується властивими для трансформаційних суспільств швидкими змінами у всіх сферах життя. Особливо швидко зміни відбуваються завдяки багатьом чинникам, що сьогодні рухають економіку та промисловість, впливають на розвиток культури міжнаціональних відносин, особливо впливають на розвиток інформаційного, зокрема й освітянського простору.

На розвиток освіти вплинули суспільні інтеграційні процеси, такі напрями розвитку суспільства, як глобалізація, демократизація, створення єдиного інформаційного простору. Ці зміни відбулись такими темпами, що зумовили потребу негайно переглянути й реформувати освіту на всіх рівнях, оскільки наявні системи не повністю відповідали сучасним запитам та потребували переорієнтації.

Сьогодні існує значна кількість різноманітних підходів в освіті [95]. Проведемо аналіз досліджень на предмет виявлення переліку підходів в освіті у контексті професійного становлення майбутніх учителів.

У сучасних дослідженнях теоретичні основи особистісного розвитку в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців досліджували К.О. Абульханова-Славська [1], В.П. Андрущенко [6], Г.О. Балл [11], Р.Х. Вайнола [27], Р.С. Гуревич [39], О.В. Киричук [58], О.Г. Мороз [82], Н.Г. Ничкало [83], В.В. Рибалка [99], І.С. Якіманська [121].

Актуальні проблеми та шляхи розвитку особистості майбутнього вчителя досліджували О.А. Дубасенюк [44], С.Б. Елканов [45], Л.М. Мітіна [78], О.Г. Мороз [81], М.М. Поташник [94], С.О. Сисоєва [104, с. 5].

Зупинимось на підходах в основі яких лежать положення особистісного та професійного зростання фахівця: особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний, акмеологічний, аксіологічний, контекстний та інтеграційний.

2. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

Аспекти підготовки майбутніх фахівців у контексті особистісно орієнтованої освіти досліджували Н.А. Алексєєв [4], Г.О. Балл [11], Д.А. Белухін [15], І.Д. Бех [18], О.М. Пєхота та А.М. Старєва [88], А.А. Плігін [89], С.І. Подмазін [91], В.В. Рибалка [99], В.В. Серіков [102], М.Г. Чобітько [117].

У системі професійної педагогічної освіти в останні роки суттєво актуалізувався особистісний підхід. Наприклад, С.О. Сисоєва зазначає, що особистісний підхід все частіше стає домінуючим при організації освітнього процесу. Дана тенденція пов'язана з постійним пошуком науковців нової методології, яка б забезпечувала людиноцентриський «поворот освіти» [104, с. 58].

Ключовим моментом особистісно орієнтованого підходу є визнання пріоритету особистості. Даний аспект повинен стати основою ідеології суспільства у сфері навчання та виховання, ціннісною орієнтацією на кожному етапі освітнього процесу. Запровадження особистісно орієнтованого підходу призводить до перегляду основ взаємодії між викладачем та студентом, між викладачем та адміністрацією навчального закладу і звичайно між адміністрацією та студентом. Необхідно акцент переміщувати від адміністративного до демократичного стилю взаємодії суб'єктів освітнього процесу, гуманізацію їх відносин.

У зв'язку з цим, практичним завданням системи професійного навчання майбутніх учителів є розробка програми підготовки фахівця, який здатен забезпечити виявлення й розвиток актуальних здібностей дитини, формування у неї унікального ставлення до себе через розуміння своєї неповторності з наступним спонуканням до саморозвитку та самореалізації. У межах особистісно орієнтованого підходу важливим є положення про те,

що самореалізація особистості не повинна здійснюватися за рахунок обмеження інтересів чи прав інших навколишніх осіб.

На основі особистісно орієнтованого підходу відбувається створення такого освітнього середовища в межах якого функціонує система педагогічних дій та правил, адаптованих до особистісних особливостей викладача вищого навчального закладу, що мають не меті забезпечити засвоєння студентами змісту професійного навчання на основі обміну індивідуальними здібностями, способами опанування навчального матеріалу та особистісного саморозвитку.

При вирішенні завдань освіти на основі особистісно орієнтованого підходу необхідно забезпечити чотири освітні процеси:

- змістоутворення [71, с. 341];
- розвивальне навчання [101, с. 126];
- організацію досвіду творчої діяльності [66, с. 144];
- педагогічну турботу й підтримку [56, с. 14].

У межах забезпечення зазначених освітніх процесів розробляються особистісно орієнтовані технології [27, с. 331-337]:

- технології освіти – змістопошукової (змістоутворювальної) діяльності студентів;
- технології, що забезпечують особистісний розвиток і стимулюють саморозвиток студентів;
- технології включення студентів у творчу діяльність, дослідницький процес;
- технології педагогічної підтримки тощо.

3. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ

У сучасній системі освіти значна увага приділяється підвищенню ефективності та збільшенню питомої ваги самостійної навчальної діяльності студентів. За таких умов актуальним стає запровадження діяльнісного підходу в освіті, фундаментальні основи якого висвітлені у працях Л.С. Виготського [34], П.Я. Гальперина [35], В.В. Давидова [40], А.Н. Леонтьєва [70], Н.Ф. Талізінної [110], В.Д. Шадриков [118], Д.Б. Ельконіна [120]. Науковці зазначають, що розвиток особистості забезпечується формуванням універсальних навчальних дій, які виступають основою освітнього процесу. У процесі навчання перевага надається не накопиченню визначеного обсягу знань, умінь і навичок, а становлення особистості, її самостворення у процесі навчання, як діяльності. Це забезпечується за рахунок побудови нових відносин в системі викладач – студент, де останній є не пасивним споживачем інформації, а виступає рівноправним членом навчального процесу й бере в ньому активну участь.

Майбутній конкурентоспроможний педагог повинен вміти орієнтуватися в складних і непередбачуваних професійних ситуаціях, мати уявлення про наслідки своєї діяльності, а також нести за них відповідальність; саме у його діяльності відбувається процес саморозвитку. У зв'язку з цим є необхідність розглянути діяльнісний підхід, який у своєму особистісному компоненті полягає в управлінні розвитком людини, її конкурентоспроможністю, заснований на глибокому знанні її особистості та умов життя.

Особистість завдяки діяльності отримує можливості саморозвитку, отримання реальних можливостей для свого професійного становлення. Концептуальні відмінності між діяльнісним та особистісним підходами доцільно проводити тільки на теоретичному рівні.

У межах діяльнісного підходу головною метою є формування особистості студента як рівноправного суб'єкта соціально-трудова відносин

та життєдіяльності в цілому. Тобто студент, як майбутній фахівець повинен навчитись ставити цілі, вирішувати професійні завдання, відповідати за досягнуті результати. Встановлено, що у межах зазначеного підходу необхідно забезпечити інтенсивну навчальну діяльність студентів, яка постійно ускладняється.

Таким чином, діяльнісний підхід в освіті передбачає організацію та управління навчальною діяльністю студентів з урахуванням:

- індивідуальних інтересів;
- системи життєвих цінностей;
- життєвих планів;
- особистісного досвіду;
- інтересів суб'єктивного становлення особистості.

За умов діяльнісного підходу в системі професійної освіти актуалізується діяльність учасників освітнього процесу, що спрямована на реалізацію спільно визначених цілей і завдань. Викладач не надає готові зразки професійної діяльності та норм поведінки в соціальному середовищі, а розробляє їх разом зі студентами, здійснюючи спільний пошук норм і законів життя та професійної діяльності.

На основі аналізу літератури [34; 35; 40; 70; 110; 118; 120] встановлено, що діяльнісний підхід у професійному навчанні повинен спиратися на наступні положення:

- розвивати пізнавальний мотив студентів (прагнення до пошуку нової інформації);
- визначати конкретну навчальну мету (що потрібно засвоїти для виконання завдання);
- залучати студентів до дій, що сприяють засвоєнню відсутніх знань і формування відповідних умінь;
- здійснювати дії в яких можна застосовувати набуті знання та уміння;
- формувати вміння контролювати дії;

– включати завдання з вирішення життєвих і актуальних професійних завдань.

Безперервним повинен бути розвиток майбутніх фахівців, включаючи в себе професійне навчання і саморозвиток. Одним з основних напрямів розвитку є організація взаємопов'язаних процесів розвитку конкурентоспроможних і особистісних здібностей. Тому дуже необхідним є розвиток саме цих здібностей, які будуть відображатися у різних видах діяльності.

4. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

У наш час проблема підготовки компетентних фахівців, розвинутих особистостей є досить актуальною, особливо це стосується країн, які реформують вищу школу з метою створення єдиного європейського простору вищої освіти, використовуючи компетентнісний підхід [63, с. 15].

Оскільки цей підхід, насамперед, зорієнтований на нове бачення цілей та оцінку результатів професійної освіти, він пред'являє свої вимоги до таких компонентів освітнього процесу, як зміст, педагогічні технології, засоби контролю та оцінки. Головне тут – це проектування та реалізація новітніх технологій навчання, які створювали б ситуації включення студентів у різні види діяльності (спілкування, рішення проблем, дискусії, диспути, виконання проектів) та сприяли б формуванню у випускника високої готовності до успішної діяльності в реальному житті. У такій схемі викладачі та студенти орієнтуються на особистісно зорієнтований та діяльнісний підходи навчання, що вимагає від викладача зміни акцентів у навчально-виховній діяльності із інформаційного до організаційно-управлінського простору.

Компетентнісний підхід тісно пов'язаний із такими підходами до професійного навчання майбутніх учителів, як особистісно орієнтований (оскільки потребує трансформації змісту освіти, перетворення його з моделі для «всіх» на суб'єктивні надбання одного студента) та діяльнісний (тому що може бути реалізований тільки в діяльності, тобто в процесі виконання конкретним студентом певного комплексу дій).

Загальнотеоретичні основи компетентнісного підходу до підготовки майбутніх фахівців розглядали В.І. Байденко [10], В.В. Баркасі [12], А.Г. Бермус [16], І.Д. Бех [20], О.В. Бирюк [21], Н.М. Бібик [22], О.М. Волченко [33], І.А. Закір'янова [49], І.А. Зимня [51], В.О. Калінін [55], І.Є. Клак [59], В.О. Коваль [60], С.В. Лісова [72], В.І. Луговий [73], А.К. Маркова [75], О.В. Овчарук [85], Н.С. Побірченко [90], О.І. Пометун

[93], К.Б. Пулстен [124], Дж. Ровен [97], В.В. Серіков [102], Р.К. Скачела [125], Н.В. Уйсімбаєва [113], Д. Хаймс [122], А.В. Хуторський [116] та інші.

Встановлено, що змінюються форми і методи організації професійної підготовки майбутніх фахівців, перш за все вони набувають діяльнісного характеру. З метою вироблення умінь та формування досвіду партнерської взаємодії і співробітництва застосовуються групові форми навчання студентів.

Упровадження компетентнісного підходу як одного з пріоритетних напрямів модернізації вищої освіти України вимагає розв'язання певних проблем, а саме: оновлення стандартів вищої освіти шляхом розробки концептуальних засад для створення моделі випускника вищого навчального закладу як системи моделей його професійної діяльності та освітньо-професійної підготовки; відповідно до зміни освітньої парадигми, розробки та впровадження єдиних підходів до побудови педагогічної системи, яка відповідає б головному завданню вищої школи – формуванню компетентності майбутнього фахівця.

Пояснюючи увагу до компетентнісного підходу, науковці європейських країн наголошують, що саме набуття життєво важливих компетентностей дає людині можливість орієнтуватись у сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкоплинному розвитку ринку праці, подальшому здобутті освіти. Компетентність є передумовою успішності самореалізації випускника в суспільстві та передумовою розвитку самого суспільства. У зв'язку з цим міжнародні експерти визначають, що головне завдання освіти – готувати компетентного члена суспільства, спроможного ухвалювати адекватні рішення, реагуючи на особистісні та соціальні виклики.

Компетентнісний підхід передбачає поступову переорієнтацію домінуючої освітньої парадигми з переважаючою трансляцією знань, формуванням навичок створення умов для оволодіння комплексом компетентностей, які означають потенціал, здатність випускника вищого навчального закладу до виживання та стійкої життєдіяльності в умовах

сучасного багатофакторного соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно та комунікаційно насиченого простору.

Визначальними рисами компетентнісного підходу вважаються такі:

- загальна, соціальна та особистісна значущість знань, умінь, навичок, якостей та способів продуктивної діяльності;
- чітке визначення цілей професійно-особистісного удосконалення, які виражені в поведінкових та оцінювальних термінах;
- виявлення певних компетентностей, які також є цілями розвитку особистості;
- формування компетентностей як сукупності смислових орієнтацій, які ґрунтуються на досягненні національної та загальнолюдської культури;
- наявність чіткої системи критеріїв виміру, які можна обробляти за допомогою статистичних методів;
- надання педагогічної підтримки особистості, яка формується, та створення для неї "зони успіху";
- індивідуалізація програми вибору стратегії для досягнення мети;
- створення ситуацій для комплексної перевірки вмій практичного застосування знань та надбання цінного життєвого досвіду;
- інтегральна характеристика особистості, пов'язана з її здатністю удосконалювати наявні знання, уміння та способи діяльності в процесі соціалізації та накопичення досвіду життєдіяльності [6, с. 7].

Компетентнісний підхід до навчання вимагає певної послідовності у вивченні навчальних дисциплін [76, с. 18-21]:

- перший блок навчальних дисциплін орієнтований на розвиток у студентів ключових компетентностей майбутньої професійної діяльності;
- другий блок навчальних дисциплін орієнтується на «занурення» студента в професійні завдання, засвоєння способів їх розв'язання, які сприяють формуванню базової компетентності студентів на основі сформованих ключових компетентностей;

– третій блок навчальних дисциплін спрямований на формування спеціальної компетентності майбутніх фахівців на основі базової компетентності.

Таким чином, зміст професійної освіти розглядається на основі інтеграційних процесів та міжпредметних зв'язків і стає більш професійно-орієнтованим. А сам процес професійної підготовки майбутніх фахівців наближається до соціального контексту та спрямовується на формування пізнавального і життєвого досвіду.

Загально визначені такі характеристики компетентнісного підходу:

- розуміння суті завдання, яке виконують;
- знання, досвід у певній галузі й активне його впровадження;
- вміння обирати засоби, адекватні конкретним обставинам;
- почуття відповідальності за досягнуті результати;
- здатність оцінювати власні помилки й коригувати їх.

Запровадження компетентнісного підходу передбачає переорієнтацію з накопичення знань та умінь передбачених освітньо-професійною програмою до формування у студентів досвіду практичної діяльності, переносити успішний досвід на нові навчально-виробничі ситуації, узгодження навчальних досягнень студента з вимогами ринку праці, розвивати здатність адаптації до умов професійної діяльності та соціального середовища.

В умовах компетентнісного підходу актуалізується пізнавальна мотивація студентів за рахунок:

- підтримки успіху в сфері професійної діяльності;
- впровадження особистісно орієнтованого змісту навчання (врахування індивідуальних потреб студентів у новій інформації).

Впровадження компетентнісного підходу в практику роботи освітніх навчальних закладів дає змогу вирішити проблему, що є типовою для системи освіти, коли учнівська, як і студентська молодь, опановує значний обсяг теоретичних знань, але відчуває суттєві труднощі в діяльності, що

потребує застосування цих знань для вирішення конкретних життєвих завдань або проблемних ситуацій.

Фактично запровадження компетентнісного підходу здійснюється з метою формування високої готовності студента до успішної професійної діяльності в різних сферах обраної спеціальності.

5. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АКМЕОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ

З метою удосконалення системи професійного становлення майбутніх учителів багато вчених (Ананьєв Б.Г. [5], Богданов Є.Н. та Зазикін В.Г. [25], Вакуленко В.М. [28], Деркач А.А. [43], Кузьміна Н.В. [65], Лаптев Л.Г. [68], Максимова В.Н. та Полетаєва Н.М. [74], Полозова Т.А. [92], Реан А.А. [98], Фонарьов А.Р. [115]) рекомендують запровадити акмеологічний підхід, який передбачає досягнення вершин творчого саморозвитку, високого рівня продуктивності й професійної зрілості.

Акмеологічний підхід пропонує цілісний розвиток людини і в якості найвищої цінності розглядає її індивідуальність. Індивідуальність як вищий рівень цілісного розвитку особистості, її акме, є вищою точкою розвитку людини, яка досягається на перехресті гетерогенних процесів, коли з'являються нові структурно-функціональні інтерактивні утворення, що забезпечують вищі форми поведінки й діяльності людини.

Суть акмеологічного підходу у дослідженні природи обдарованості полягає у вивченні особистості як цілісного феномена в єдності її суттєвих сторін (індивід, особистість, індивідуальність, суб'єкт життєдіяльності); орієнтації людини на постійний саморозвиток і самовдосконалення, мотивації високих досягнень, прагненні високих результатів, життєвих успіхів; організації творчої діяльності особистості на всіх етапах її неперервної освіти, створенні необхідних умов для самореалізації її творчого потенціалу.

За умов застосування акмеологічного підходу домінуючу роль відіграє проблематика розвитку творчих здібностей професіоналів з урахуванням різних аспектів їх підготовки і вдосконалення. При цьому творчий потенціал визначається як об'єктивними можливостями, так і внутрішньо особистісними чинниками, серед яких провідну роль відіграють здібності і особисте ставлення особистості до творчої діяльності.

Особистісно-професійний розвиток, як базисна акмеологічна категорія характеризується єдністю процесів становлення професіонала та розвитку його професіоналізму в процесі навчання та саморозвитку при оволодінні професійною діяльністю [100, с. 186].

Найважливішими загальними акмеологічними чинниками є:

- високий рівень мотивації;
- потреба у досягненнях;
- прагнення самореалізації.

На основі досліджень В.Н. Максимова та Н.М. Полетаєва визначено, що акмеологічний підхід в системі професійної освіти передбачає [74, с. 23-24]:

1) цілісне вивчення студента в освітньому середовищі, як індивіда, особистості, індивідуальності та суб'єкта соціально-трудова відносин та життєдіяльності;

2) створення педагогічних умов для мотивації успіху, актуалізації потреби в досягненнях у суб'єктів освітнього процесу, їх прагнення до високих результатів, до творчості;

3) організацію творчої діяльності як варіативного освітнього простору, організації інтелектуального і творчого потенціалу кожної індивідуальності;

4) оцінку якості освіти з позицій інтегральних критеріїв саморозвитку та самовдосконалення студента

У межах акмеологічного підходу задіяні технології, які є індивідуально спрямованими, вони використовуються для особистісно-професійного розвитку конкретної особи і передбачають інтерактивну взаємодію. Серед провідних ознак та інструментів інтерактивної взаємодії виділяються [57, с. 84-85]:

- полілог та діалог;
- розумова діяльність;
- сенсотворчість;
- міжсуб'єктні стосунки;

- свобода вибору;
- ситуація успіху;
- позитивність й оптимістичність оцінювання;
- рефлексія.

У психолого-педагогічних дослідженнях використовується поняття «акмеологічні технології» – це сукупність методів, за допомогою яких організовується і реалізується просування особистості до вершин самореалізації в різних сферах взаємодії [103, с. 46].

До технологій акмеологічного підходу є ряд вимог. Вони повинні бути спрямовані на досягнення поставлених цілей на творчому рівні. В.М. Вакуленко обґрунтовано, що акмеологічні технології передбачають використання засобів і методів навчання, які активізують навчальну й науково-дослідну діяльність студентів, а базовою акмеологічною технологією професійної підготовки студентів є технологія контекстного навчання [28, с. 102].

Таким чином, встановлено, що особистісний [27; 56; 117], як і акмеологічний [28; 74; 100], підходи мають спільні критерії оцінювання стану розвитку особистості:

- успішність,
- гармонійність,
- творчість,
- майстерність.

Крім того, в особистісному та акмеологічному підходах передбачається формування умінь, що передбачають ставити собі завдання, вирішувати їх, тобто, розв'язувати життєві та професійні проблеми та отримання високих результатів. Також, особистісний та акмеологічний підходи орієнтуються на процеси становлення творчого потенціалу особистості, кінцевою метою яких є досягнення успіху в майбутній професійній діяльності, а це в свою чергу сприятиме розвитку творчої майстерності, що призведе до суспільного визнання особистості.

Різниця використання даних критеріїв оцінювання стану розвитку особистості полягає у спрямованості на кінцевий результат: особистісний підхід розглядає хід підготовки спеціаліста, а акмеологічний – рівень розвитку особистості.

6. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АКСІОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ

Сучасна освіта має зробити вагомий внесок у становлення сутнісних сил людини, її соціально-ціннісних світоглядних характеристик і моральних якостей, які неодмінно стануть їй у нагоді в майбутньому, спрямовуючи на здійснення добрих справ на благо спільноти, забезпечення екологічної й моральної гармонії у світі. А успішність реалізації цих завдань значною мірою залежить від провідних цінностей, якими будуть керуватися у своїй роботі педагоги.

Формування майбутнього фахівця неможливо без звернення до цінностей, механізмів і технологій перетворення суспільних цінностей в особистісні. У системі професійної освіти важлива роль належить аксіологічному підходу, в межах якого відбувається формування в студентів системи загальнолюдських і професійних цінностей.

Аксіологічний підхід вводиться в освітній процес шляхом впровадження різних ціннісних орієнтирів у духовно-прагматичну структуру відносини студентів до самих себе та решти людей. При цьому аксіологічний підхід реалізується не як «презентація» системи цінностей, а як середовище в умовах якого відбувається актуалізація визначених цінностей для студентів.

Теоретичні основи аксіологічної проблематики в освіті досліджували Н.А. Астахова [9], В.С. Бігун [23], І.Д. Бех [19], Т.В. Бутківська [26], В.М. Гринькова [38], І.Ф. Ісаєв [53], В.Г. Кремінь [63], В.В. Крижко [64], В.О. Огнев'юк [86], В.А. Сластенін [107], О.В. Сухомлинська [109], Л.О. Хомич [2].

Науковці зазначають, що аксіологічний підхід до процесу професійно-педагогічної підготовки має проходити наскрізною лінією через всі його компоненти, а найважливішим в опануванні педагогічних цінностей є суб'єкт-особистісна активність майбутнього педагога, яка виявляється у

тому, що він має проживати, переживати, захищати і стверджувати їх у соціально корисній та продуктивній творчій діяльності у процесі професійно-педагогічної підготовки [24, с. 272].

У контексті дослідження аксіологічний підхід трактується як своєрідна філософсько-педагогічна стратегія, яка ґрунтується на ідеї пріоритету загальнолюдських цінностей і самоцінності кожної особистості та визначає перспективи подальшого вдосконалення системи освіти й оптимального використання педагогічних ресурсів відповідно до вимог сучасного суспільства. Аксіологічний підхід традиційно вважається методологічною основою гуманістично орієнтованої педагогічної освіти, оскільки він спрямований на формування гуманних професійно-ціннісних орієнтацій вчителя у процесі її здійснення. Причому її ціннісне наповнення відбувається як через змістові, так і через процесуальні характеристики викладання різних навчальних дисциплін.

У наукових працях [2; 9; 23; 26; 38; 53; 63] доведено, що реалізація аксіологічного підходу в освітньому процесі педагогічного ВНЗ дає змогу створити сприятливі умови для розвитку емоційно-ціннісних переживань і ціннісних ставлень кожної особистості, розкрити можливості освіти як засобу забезпечення спадкоємності прогресивних традицій людства, залучаючись до яких людина не лише при звичаюється до умов постійно змінюваного соціуму, але й стає здатною до неадаптованої активності. У свою чергу, це дає їй змогу виходити за межі заданої даності, розвивати власну суб'єктність та забезпечувати збільшення загальнокультурного та аксіологічного потенціалу світової цивілізації.

Необхідно відзначити, що в межах аксіологічного підходу особистість розглядається як найвища цінність суспільства й самоціль суспільного розвитку, що є невід'ємною складовою гуманістичної педагогіки. У центрі аксіологічного мислення знаходиться концепція про цілісну єдність всіх підсистем Всесвіту, які знаходяться між собою у складних відношеннях взаємозалежності та взаємодії. У цьому зв'язку аксіологія може розглядатися

як основа нової філософії освіти й відповідно – методології сучасної педагогіки. Відповідно до цієї концепції суспільство слід сприймати як цілісний людський світ, в якому домінують певні загальнолюдські цінності. Однак кожному педагогу важливо навчитися бачити не тільки те загальне, що об'єднує між собою людей, але й ті відмінності, котрі характеризують кожна окрему особу, забезпечуючи її суб'єктивну траєкторію розвитку.

У професійній освіті з позицій аксіологічного підходу вирішується важливе завдання, це розкриття цінностей як основних рушійних сил особистості, її інтелектуального, морального, творчого потенціалу, оскільки є зв'язком між теорією і практикою, тобто є ланкою між пізнавальним і практичним ставленням до світу [47, с. 54].

Проблема гуманітаризації сучасної освіти має яскраво виражений аксіологічний характер. Знання без трансляції ціннісного ставлення до них є мертвими, а згодом і небезпечними. Гуманітарна освіта завжди, перш за все, формує ціннісні орієнтації. Проте у часи своєрідного "ціннісного шоку", який переживає суспільство, не кожний учитель-предметник, який дає дітям міцні знання, спроможний "вдихнути" в навчальний матеріал певну ціннісну основу.

Використання аксіологічного підходу у процесі розвитку загальнокультурної компетентності педагогів сприяє становленню ціннісних орієнтирів педагогів, що, у свою чергу, дозволяє залучати їх до різних форм громадської діяльності, допомагає протистояти несприятливим зовнішнім чинникам, які впливають на їхню поведінку, зумовлює зростання загальнокультурного потенціалу вчителів, забезпечує формування в них гуманістичного ставлення до себе та толерантного ставлення до інших людей, стимулює прояви емпатії під час професійного спілкування.

Методологічною основою змісту аксіологічного підходу є система аксіологічних принципів. Ці принципи дають змогу різним наукам і течіям, що об'єднані гуманістичною орієнтацією, вести спільний пошук оптимальних рішень на підставі діалогу [79, с. 213]:

– рівноправність усіх філософських поглядів у межах єдиної гуманістичної системи цінностей (при збереженні різноманітності їх культурних і етнічних особливостей);

– рівнозначність традицій і творчості, визнання необхідності вивчення і використання учинь минулого і можливості відкриття в теперішньому і майбутньому;

– екзистенціальна рівність людей, соціокультурний прагматизм замість суперечок про підґрунтя цінностей;

– діалог замість байдужості чи взаємо заперечення.

Засвоєння та розуміння різних цінностей в умовах освітнього процесу відбувається в декілька етапів [36, с. 41-43]:

– висунення цінності в реальних умовах навчання;

– первинне оцінювання, забезпечення емоційно позитивного ставлення до даної цінності;

– виявлення сенсу цінності і її значення;

– прийняття усвідомленої цінності;

– включення прийнятого ціннісного ставлення в реальні соціальні умови дій і спілкування студентів;

– закріплення ціннісного ставлення в діяльності і поведінці студентів.

Таким чином, виходячи з аналізу літератури [9, с. 9-10; 53, с. 54; 63, с. 271; 86, с. 32-33] встановлено, що аксіологічний підхід дозволяє вирішити два важливих завдання професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів:

по-перше, здійснити формування ціннісних орієнтацій майбутнього педагога на гуманістичній основі, яке знаходить своє вираження в ціннісному відношенні до особистості людини;

по-друге, формування ціннісного ставлення до своєї майбутньої професії, яке може бути виражена в розумінні педагогічних та професійних цінностей.

Впровадження аксіологічного підходу в освітній процес вищих навчальних закладів відіграє важливу роль у процесі формування їх професійно-особистісних цінностей та якостей. Адже очевидно, що педагог має бути взірцем і джерелом тих настанов, які він прагне сформувавши у своїх учнях, уміти безпосередньо впливати на процес засвоєння учнями цих настанов своєю громадською позицією, міркуваннями та поведінкою.

7. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОНТЕКСТНОГО ПІДХОДУ

Одним з перспективних напрямів удосконалення професійної освіти виступає посилення практичної спрямованості навчання, інтеграція теоретичної і практичної підготовки майбутніх працівників. Це завдання, на думку деяких авторитетних вчених (Барська Г.О. [13], Вербицький А.А. [31], Дем'яненко Н.Н. [42], Джонсон Е.Б. [123], Жукова І.А. [48], Скворцова С.О. [106], Ткаченко О.А. [112], Федотова О.І. [114], Швецова М.Н. [119]), може бути вирішена при контекстному підході до освітнього процесу, що забезпечує природний зв'язок одержуваних теоретичних знань з майбутньою професійною діяльністю.

Основною характеристикою навчально-виховного процесу в рамках контекстного підходу, реалізованого за допомогою системи нових і традиційних форм і методів навчання, є моделювання на мові знакових засобів предметного і соціального змісту майбутньої професійної діяльності. У спеціальних дисциплінах відтворюються реальні професійні ситуації і фрагменти виробництва, відносини зайнятих в ньому людей, студенту задаються контури його майбутньої професійної праці [67, с. 8].

Одиницею діяльності викладача і студента при цьому стає ситуація у всій її предметній та соціальній неоднозначності і суперечливості. Саме в ході аналізу ситуацій, ділових ігор студент формується як фахівець і член майбутнього трудового колективу [84, с. 45].

У контекстному підході приймаються теоретичні положення, які набули достатню очевидність і визначеність в навчальному процесі, до числа основних принципів контекстного навчання відносяться [30, с. 9-12]:

– принцип педагогічного забезпечення особистісного включення студента в навчальну діяльність і послідовного моделювання цілісного змісту, форм і умов професійної діяльності фахівців;

– принцип адекватності і проблемності змісту навчання, форм організації навчальної діяльності студентів цілям, змісту освіти і його розгортання в освітньому процесі;

– принцип провідної ролі спільної діяльності, міжособистісної взаємодії і діалогічного спілкування суб'єктів освітнього процесу;

– принцип педагогічно обґрунтованого поєднання нових і традиційних педагогічних технологій;

– принцип єдності навчання і виховання особистості професіонала.

За умови контекстного підходу до системи професійного навчання можна використовувати будь-які форми, методи і процедури, обґрунтовані в рамках інших підходів. У цьому відношенні методологія контекстного навчання не несе в собі заперечення інших підходів, навпаки, вона їх ніби вбирає в свою логіку. Важливо лише дотримуватися адекватності форм організації навчальної діяльності студентів цілям і змісту їх освіти [29, с. 54].

Побудова навчального процесу на основі контекстного підходу дає можливість максимально наблизити зміст і процес навчальної діяльності студентів до їх подальшої професії. У різноманітних формах навчальної діяльності поступово як би викристалізовується зміст майбутньої спеціальності, що дозволяє ефективно здійснювати загальний та професійний розвиток майбутніх випускників.

Контекстний підхід до професійного навчання передбачає три базові форми освітньої діяльності [3]:

– навчальної діяльності з провідною роллю лекційних і практичних занять;

– квазіпрофесійної, що втілюється в ділових іграх, спецкурсах, семінарах, лекторіях, круглих столах, проектах;

– навчально-професійної, що реалізується в процесі навчальної або виробничої практики, науково-дослідної роботи студентів, випускної кваліфікаційної роботи тощо.

Таким чином, при контекстному підході зміст наукових знань представлено, як і при традиційному підході, у вигляді навчальної інформації. Однак за сформульованими на мові наук проблемними ситуаціями, проблемами, моделями і завданнями від початку до кінця навчання все чіткіше вимальовуються контури професійного майбутнього студента. Це наповнює його пізнавальну діяльність особистісним змістом, створює можливості для руху діяльності від навчання до праці.

8. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНОГО ПІДХОДУ

Професійна діяльність майбутнього фахівця передбачає комплексне і варіативне використання теоретичних знань та практичних умінь. Кожна професійна задача, по своїй суті, є міждисциплінарною, інтегральною і вимагає системного аналізу, побудови цілісної моделі її вирішення. Таким чином, підготовка фахівців, необхідних державі і націлених на успішну трудову діяльність, неможлива без дотримання інтегративного підходу в професійній освіті.

Інтегративний підхід в освіті, це підхід, що веде до інтеграції змісту освіти, тобто доцільного об'єднання його елементів у цілісність. Результатом інтегративного підходу можуть бути цілісності знань різних рівнів – цілісність знань про дійсність; про природу з тієї чи іншої освітньої галузі, предмета, курсу, розділу, теми [46, с. 356].

Різні аспекти запровадження інтегративного підходу в освіті досліджували М.Р. Арцишевська [8], І.Д. Бех [17], О.В. Вознюк та О.А. Дубасенюк [32], С.У. Гончаренко [37], А.Я. Данилюк [41], І.Д. Зверев [50], Л.Я. Зоріна [52], М.Г. Іванчук [54], І.М. Козловська [61], В.В. Краєвський [62], В.С. Ледньов [69], М.В. Махмутова [77], В.Ф. Моргун [80], А.В. Петровський [87], М.Ю. Прокоф'єва [96], М.М. Скаткін [105], В.О. Смірнова [108], Н.Ф. Тализіна [111] зазначають, що процес інтеграції визначається як об'єднання в єдине ціле раніше розрізнених частин і елементів системи на основі їх взаємозалежності і взаємодоповнюваності.

Інтегративний підхід означає реалізацію принципу інтеграції в будь-якому компоненті педагогічного процесу, забезпечує цілісність і системність педагогічного процесу. Принцип інтеграції передбачає взаємозв'язок всіх компонентів процесу навчання, всіх елементів системи, зв'язок між системами, він є провідним при розробці визначення мети, визначення змісту навчання, його форм і методів [14, с. 58].

Інтегративний підхід передбачає інтеграцію як зовнішню, так і внутрішню, як змістову, так і процесуальну. Всі елементи інтегративної системи взаємопов'язані та утворюють певну структуру (таких структур може бути декілька, залежно від мети формування системи). Головною особливістю такої системи є те, що поділ змісту навчального матеріалу відбувається не ззовні, а зсередини дидактичної системи.

Ключова ідея інтегративного підходу полягає в тому, що кризові цивілізаційні зміни докорінно змінюють роль педагога у сучасному суспільстві, змінюючи його особистісні детермінанти, коли особливої актуальності набуває положення, що "тільки особистість може навчити і виховати особистість".

В.В. Артем'єва обґрунтувала, що принцип інтеграції виконує в природничо-науковій освіті методологічну, освітню, розвиваючу, системоутворюючу функції [7, с. 10]. Відповідно до результатів дослідження автора визначмо функції які забезпечує принцип інтеграції в професійній освіті:

Методологічна функція – на основі інтеграції дисциплін професійної і практичної підготовки можливе формування в студентів діалектико-матеріалістичних поглядів на виробництво, сучасних уявлень про його цілісність і тенденції розвитку, оскільки інтеграція сприяє відображенню в навчанні методології сучасного виробництва, від появи творчого задуму, через наукове обґрунтування до виготовлення виробу.

Освітня функція – за допомогою інтеграції дисциплін професійної і практичної підготовки викладач формує такі якості знань студентів, як системність, глибина, усвідомленість, гнучкість.

Розвиваюча функція – інтеграція сприяє розвитку системного і творчого мислення студентів, у формуванні їх пізнавальної активності, самостійності та інтересу до професійної підготовки. Інтеграція допомагає подолати предметну інертність мислення і розширює кругозір студентів.

Системоутворююча функція – у процесі інтеграції в навчанні перебудовується зміст, методи і форми організації освітнього процесу.

Встановлено, що центральна ідея інтегративного підходу є особистісна спрямованість навчання, впровадження узагальненої предметної структури та способу діяльності, актуалізація мотивації професійної підготовки, використання проблемності у професійному навчанні, підготовка студентів до рефлексії власної діяльності.

ВИСНОВКИ

У ході проведеного аналізу літератури, встановлено, що теоретичні основи особистісного розвитку в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців розглядаються на основі особистісно орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного, акмеологічного, аксіологічного, контекстного та інтегративного підходів.

Під час професійної діяльності у людини формується ставлення до неї, яке заповнює її внутрішній світ, оскільки є важливою цінністю. Завдяки цій цінності в особистості змінюються життєві та професійні плани, відбувається зміна соціальної ситуації, провідної діяльності, перебудова структури особистості.

Тобто професійне становлення слід розглядати як індивідуальний процес розвитку особистості в загальній системі соціально-виробничих відносин, який умовно розбивається на шість етапів, основним з яких є професійне навчання та входження в професію. Ефективно організована професійна підготовка студентів сприяє формуванню професійної компетентності як одного з основних елементів професійного становлення майбутнього педагога.

За результатами дослідження по темі підготовлено:

1. Каленський А. А. Суть та дефініція поняття "професійно-педагогічна етика" / А. А. Каленський // Молодь і ринок: наук.-пед. журн. / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. – Дрогобич, 2016. – Вип. 1 (132). – С. 62–65.
2. Каленський А. А. Професійно-педагогічна етика, її місце в структурі практичної філософії / А. А. Каленський // "Розвиток сучасної освіти: теорія, практика, інновації": зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф., Київ 26-26 лютого 2016 р. – К. : Міленіум, 2016. – С. 131–133.
3. Ковальчук В. І. Тенденції розвитку освітньої системи в Україні / Василь Іванович Ковальчук // Economics, science, education: integration and

synergy. Materials of international scientific and practical conference, 18-21 January 2016 / Василь Іванович Ковальчук. – Київ: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2016. – С. 79–80.

4. Ковальчук В. І. Розвиток вищої освіти відповідно до тенденцій і вимог ринку праці / Василь Іванович Ковальчук // Розвиток сучасної освіти: теорія, практика, інновації. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 25-26 лютого 2016 року / Василь Іванович Ковальчук. – Київ: В-во «Міленіум», 2016. – С. 22–24.

5. Ковальчук В. І. Прогнозування розвитку системи освіти / Василь Іванович Ковальчук // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія "Педагогіка, психологія, філософія" / Василь Іванович Ковальчук. – Київ: Вид-во "Міленіум", 2016. – С. 112–120.

6. Ковальчук В. І. Результати впровадження дослідно-експериментальної роботи "Упровадження моделі громадсько-активної школи в умовах загально-освітнього навчального закладу" / Василь Іванович Ковальчук // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції "Теоретико-методологічні засади професійної підготовки керівників навчальних закладів" (29 березня 2016 року) / Василь Іванович Ковальчук. – Житомир: ФО-П Левковець, 2016. – С. 185–193.

7. Ковальчук В. І. Формування екологічної компетентності студентів у навчальних закладах аграрного профілю / В. І. Ковальчук, Т. В. Корнійчук // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції "Теоретико-методологічні засади професійної підготовки керівників навчальних закладів" (29 березня 2016 року) / В. І. Ковальчук, Т. В. Корнійчук. – Житомир: ФО-П Левковець, 2016. – С. 193–197.

8. Ковальчук В. І. Освітня і просвітницька діяльність І. Я. Франка / Василь Іванович Ковальчук // Комунікативний дискурс: наукова рецепція і стратегії дослідження: зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф., Київ, 07-08 квітня 2016 р. / Василь Іванович Ковальчук. – Київ: Міленіум, 2016. –

С. 31–32.

9. Ковальчук В. І. Тенденції інноваційного розвитку загальноосвітніх навчальних закладів в Україні / Василь Іванович Ковальчук // Матеріали научно-практичного семінара "Методологія и методы научных исследований". (27 апреля 2016 г. Прага (Чешская республика) / Василь Іванович Ковальчук., 2016. – С. 66–68.

10. Діяльність Громадсько-активних шкіл в Україні - крок до побудови громадянського суспільства. // Феномен Михайла Грушевського як державного діяча, науковця, громадянина (до 150-річчя від дня народження): зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф. 19-20 травня 2016 р. м. Київ / – Київ: НУБіП України, 2016. – С. 144–145.

11. Kovalchuk V. High education system challenges in the context of requirements of labour market and society / Vasyl Kovalchuk. // Scientific letters of academic society of Michal Valudansky. – 2016. – С. 88–90.

12. Журавська Н.С. Дистанційне навчання в країнах Європейського Союзу та Україні: реалії та перспективи / Н.С. Журавська // Науковий вісник НУБіПУ. – 2016. – Вип.233. – С.101-106.

13. Яковлева В., Мусат О «Значення інноваційних технологій в системі професійної підготовки соціальних педагогів» Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : зб. наук. праць. – К. : Гнозис, 2014. Вип. IV (55) – С. 324-331.

14. Яковлева В., Крищенко Т «Особливості розвитку творчих здібностей дітей шкільного віку» Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : зб. наук. праць. – К. : Гнозис, 2014. Вип. IV (55) – С. 324-331.

15. Яковлева В., Баташева М «Сутність та переваги технологій групової роботи при вивченні англійської мови» Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : зб. наук. праць. – К. : Гнозис, 2014. Вип. IV (55) – С. 324-331.

16. Яковлева В., «Розвиток пізнавальної самостійності майбутніх

бакалаврів соціальної педагогіки» Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : зб. наук. праць. – К. : Гнозис, 2014. Вип. IV (55). – С. 324-331.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Абульханова-Славская К.А. Стратегия жизни / К.А. Абульханова-Славская. – М.: Мысль, 1991. – 299 с.
2. Аксиологічний підхід – основа формування цілісної особистості майбутнього педагога: [монографія] / за заг. ред. Л.О. Хомич. – Київ-Ніжин: Видавець ПП М.М. Лисенко, 2010. – 143 с.
3. Албегова Д.У. Контекстный подход в системе высшего профессионального образования [Электронный ресурс] / Д.У. Албегова // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 5. – Режим доступа: <http://www.science-education.ru/pdf/2015/5/395.pdf>
4. Алексеев Н.А. Личностно-ориентированное обучение: вопросы теории и практики: [монография] / Н.А. Алексеев. – Тюмень: Изд-во ТГУ, 1996. – 216 с.
5. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания / Б.Г. Ананьев. – [3-е изд.]. – СПб.: Питер, 2001. – 288 с.
6. Андрущенко В.П. Педагогічна творчість як ознака і потреба епохи духовного оновлення / В.П. Андрущенко // Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм: проблеми теорії і практики підготовки вчителя – вихователя – викладача: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (29 березня – 1 квітня 2005 р.) / Редкол.: В.П. Андрущенко, І.А. Зязюн, Н.В. Гузій. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2005. – С. 5–8.
7. Артемьева В.В. Дидактические условия обучения младших школьников естествознанию средствами компьютерных технологий: автореф... дис. на соиск. учен. степени канд. пед. наук: 13.00.02 / В.В. Артемьева; Урал. гос. пед. ун-т. – Екатеринбург, 2007. – 22 с.
8. Арцишевська М.Р. Інтеграція змісту освіти: [монографія] / М.Р. Арцишевська, Р.А. Арцишевська. – Луцьк : «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Л. Українки, 2007. – 316 с.

9. Астахова Н.А. Концептуальные основы педагогической аксиологии / Н.А. Астахова // Педагогика. – 2002. – № 8. – С. 8–13.
10. Байденко В.И. Компетентностный подход к проектирования государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования (методология и методические вопросы) / В.И. Байденко. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2005. – 144 с.
11. Балл Г.А. Концепция самоактуализации личности в гуманистической психологии / Г.А. Балл. – Киев – Донецк: Ровесник, 1993. – 32 с.
12. Баркасі В.В. Формування професійної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В.В. Баркасі. – Одеса, 2004. – 21 с.
13. Барська Г.О. Аналіз стану проблеми застосування контекстного навчання у професійній підготовці майбутніх правознавців на сучасному етапі розвитку освіти / Г.О. Барська // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2009. – № 2. – С. 75–78.
14. Безрукова В.С. Педагогическая интеграция: сущность, состав, механизмы реализации / В.С. Безрукова // Интеграционные процессы в педагогической теории и практике: Сб. науч. тр. – Свердловск, 1990. – С. 25–38.
15. Белухин Д.А. Личностно ориентированная педагогика / Д.А. Белухин. – М.: Московский психолого-социальный институт, 2005. – 448 с.
16. Бермус А.Г. Проблемы и перспективы реализации компетентностного подхода в образовании / А.Г. Бермус // Интернет-журнал «Эйдос». – 2005. – 10 сентября. – <http://www.eidos.ru/journal/2005/0910-12.htm>.
17. Бех І.Д. Інтеграція Як освітня перспектива / І.Д. Бех // Початкова школа. – 2002. – № 5. – С. 5 – 6.

18. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: [наук.-метод.посіб.] / І.Д. Бех. – К.: ІЗМН, 1998. – 203 с.
19. Бех І.Д. Почуття цінності іншої людини як моральний пріоритет особистості / І.Д. Бех // Початкова школа. – 2001. – №12 – С. 32–35.
20. Бех І.Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці / І.Д. Бех // Педагогіка і психологія : Вісник АПН України. – 2009. – № 2. – С. 27–33.
21. Бирюк О.В. Методика формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів у навчанні читання англомовних публіцистичних текстів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / О.В. Бирюк. – К., 2006. – 180 с.
22. Бібик Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н.М. Бібик// Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики. – К. : «К.І.С.», 2004. – С. 45–50.
23. Бігун В.С. Людина в праві: аксіологічний підхід : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.12 / В.С. Бігун ; Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2004. – 20 с.
24. Біла книга національної освіти України / Т.Ф. Алексеєнко, В.М. Аніщенко, Т.О. Балл [та ін.] / за заг. ред. акад. В.Г. Кременя; НАПН України. – К.: Інформ системи, 2010. – 342 с.
25. Богданов Е.Н. Введение в акмеологию / Е.Н. Богданов, В.Г. Зазыкин. – [2-е изд. перераб. и доп.]. – Калуга: КГПУ, 2001. – 145 с.
26. Бутківська Т.В. Ціннісний вимір соціалізації учнів / Т.В. Бутківська // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1 (14). – С. 130–137.
27. Вайнола Р.Х. Особистісний розвиток майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки: [монографія] / Р.Х. Вайнола; [за ред. С.О. Сисоєвої]. – Запоріжжя: Хортицький навчально-реабілітаційний багатопрофільний центр, 2008. – 460 с.

28. Вакуленко В.М. Вступ до акмеології педагогічної освіти : [монографія] / В.М. Вакуленко. – Алчевськ: ДГМІ, 2003 – 149 с.
29. Вербицкий А.А. Контекстное обучение в системе дополнительного образования педагога / А.А. Вербицкий // Нижегородское образование. – 2012. – № 1. – С. 36–42.
30. Вербицкий А.А. Контекстное обучение: понятие и содержание / А.А. Вербицкий // Эксперимент и инновации в школе. – 2009. – № 4. – С. 8–13.
31. Вербицкий А.А. Новая образовательная парадигма и контекстное обучение: [монографія] / А.А. Вербицкий. – М.:ИЦПКПС, 1999. – 75 с
32. Вознюк О.В. Цільові орієнтири розвитку особистості у системі освіти: інтегративний підхід: [монографія] / О.В. Вознюк, О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ імю І. Франка, 2009. – 584 с.
33. Волченко О.М. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Волченко Ольга Михайлівна. – К., 2006. – 261 с.
34. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Л.С. Выготский; под ред. В.В. Давыдова. – М.: Педагогика-Пресс, 1999. – 536 с.
35. Гальперин П.Я. Психология как объективная наука / П.Я. Гальперин // Избранные психологические труды. – М.: Воронеж: Ин-т практ. психол., 1998. – С. 37–94.
36. Голованова Н.Ф. Подходы к воспитанию в современной отечественной педагогике / Н.Ф. Голованова // Педагогика. – 2007. – № 10. – С. 38–47.
37. Гончаренко С.У. Інтеграція наукових знань і проблема змісту ОСВІТИ / С.У. Гончаренко // Постметодіка. – 1994. – № 2 (6). – С. 2 – 4.
38. Гринькова В.М. Аксіологічний підхід до проблеми педагогічної культури майбутнього вчителя / В.М. Гринькова // Шлях освіти. – 2002. – №2. – С. 2–6.

39. Гуревич Р.С. Теоретичні та методичні основи організації навчання у професійно-технічних закладах: монографія / Р.С. Гуревич; [за ред. С.У. Гончаренка]. – К.: Вища школа, 1998. – 229 с.

40. Давыдов В.В. Новый подход к пониманию структуры и содержания деятельности [доклад на методологическом семинаре Московского психологического общества 22 декабря 1997 г.] / В.В. Давыдов // Последние выступления / под ред. Е. Шайтере. – Рига: ПЦ «Эксперимент», 1998. – С. 5–19.

41. Данилюк А.Я. Теоретико-методологические основы проектирования интегральных гуманитарных образовательных пространств : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / А.Я. Данилюк. – Ростов-на Дону, 2001. – 22 с.

42. Дем'яненко Н.Н. Теорія і практика контекстного навчання: освітній простір педагогічної магістратури / Н.Н. Дем'яненко // Рідна школа (Теорія й методологія освіти). – 2013. – № 3. – С. 12–16.

43. Деркач А.А. Методолого-прикладные основы акмеологических исследований / А.А. Деркач. – М.: РАГС, 2000. – 392 с.

44. Дубасенюк О.А. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності: [монографія] / О.А. Дубасенюк, О.Є. Антонова, Т.В. Семенюк. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. – 193 с.

45. Елканов С.Б. Основы профессионального самовоспитания будущего учителя: [учеб. пособие для студентов пед. ин-тов] / С.Б. Елканов. – М.: Просвещение, 1989. – 189 с.

46. Енциклопедія освіти / [гол. редактор В.Г. Кремень] / Акад. пед. наук України. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

47. Ефимова Е.М. Методы формирования социальной устойчивости личности в условиях высшего профессионального образования / Е.М. Ефимова // Вестник МГОУ. Серия «Педагогика». – 2012. – № 3. – С. 55–62.

48. Жукова И.А. Контекстное обучение как условие успешной подготовки студентов-юристов / И.А. Жукова // Вестник Университета (Государственный университет управления). – 2011. – №13. – С. 47–48.

49. Закір'янова І. А. Формування соціокультурної компетентності у майбутніх учителів іноземної мови в процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед наук: 13.00.04 / І.А. Закір'янова. – К., 2006. – 185 с.

50. Зверев И.Д. Взаимная связь учебных предметов / И.Д. Зверев. – М.: Знание, 1977. – 126 с.

51. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И.А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – С. 34–42.

52. Зорина Л.Я. Интегрированные предметы естественнонаучного цикла // Современная дидактика: теория – практика / [под научной редакцией И.Я. Лернера, И.К. Журавлёва]. – М.: ИТП и МИО РАО, 1993. – 312 с.

53. Исаев И.Ф. Профессионально педагогическая культура преподавателя высшей школы: воспитательный аспект / И.Ф. Исаев. – Москва-Белгород: Везелица, 1992. – 102 с.

54. Іванчук М.Г. Інтегроване навчання: сутність та виховний потенціал (Виховання особистості молодшого школяра в умовах інтегрованого підходу до навчання) / М.Г. Іванчук. – Чернівці : Рута, 2004. – 360 с.

55. Калінін В.О. Формування професійної компетентності майбутнього учителя іноземної мови засобами діалогу культур [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13. 00. 04 «Теорія і методика професійної освіти» / В.О. Калінін. – Житомир. – 2005. – 21 с.

56. Карапузова І.В. Організація педагогічної підтримки майбутніх учителів у процесі навчання: автореферат к. пед. наук, спец.: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / І.В. Карапузова. – Полтава: Полтавський нац. пед. ун-т ім. В.Г. Короленка, 2010. – 21 с.

57. Кашлев С.С. Технология интерактивного обучения / С.С. Кашлев. – Мн.: Белорусский верасень, 2005. – 195 с.
58. Киричук В.О. Управління розвитком особистості учня засобами педагогічного проектування: [монографія] / В.О. Киричук. – К.: Інформаційні системи, 2009. – 164 с.
59. Клак І.Є. Моделювання процесу формування професійної комунікативної компетентності у майбутніх учителів-філологів / І.Є. Клак // Педагогіка і психологія професійної освіти. – Львів: Видавництво Національного ун-ту «Львівська політехніка», 2013. – Вип. 4. – С. 58–67.
60. Коваль В.О. Теоретичні і методичні засади формування професійної компетентності майбутніх вчителів-філологів у вищих педагогічних навчальних закладах: дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Валентина Олександрівна Коваль. – Умань, 2013. – 628 с.
61. Козловська І.М. Метапредметна інтеграція як засіб формування змісту професійної освіти / І.М. Козловська // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. Збірник наукових праць. Частина 2 / За ред. М.М. Козяра та Н.Г. Ничкало. – Львів: ЛДУ БЖД. – С. 71–74.
62. Краевский В.В. Методология педагогического исследования: [пособие для педагога-исследователя] / В.В. Краевский. – Самара: Изд-во СамГПИ, 1994. – 165 с.
63. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі: [навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл.] / В.Г. Кремень. – К.: Знання, 2011. – 520 с.
64. Крижко В.В. Антологія аксіологічної парадигми освіти: [навч. посіб.] / В.В. Крижко. – К. : Освіта України, 2005. – 440 с.
65. Кузьмина Н.В. Акмеологическая концепция развития продуктивной компетентности специалиста / Н.В. Кузьмина. – С-Пб.: Ковров, 2008. – 62 с.

66. Кучерявий І.Т. Творчість – основа розвитку потенційних джерел особистості: [інавч. посібн.] / І.Т. Кучерявий, О.І. Клепиков. – К.: Вища школа, 2000. – 288 с.

67. Лаврентьев Г.В. Инновационные обучающие технологии в профессиональной подготовке специалистов / Г.В. Лаврентьев, Н.Б. Лаврентьева, Н.А. Неудахина. – Барнаул: Издательство Алтайского университета, 2004. – 232 с

68. Лаптев Л.Г. Инновационные психолого-акмеологические основания развития профессиональной культуры и самореализации субъекта труда / Л.Г. Лаптев // Человеческий капитал. – 2013. – №4 (52). – С. 159–164.

69. Леднев В.С. Содержание образования: [учебн. пособ.] / В.С. Леднев. – М.: Высшая школа, 1989. – 360 с.

70. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев. – М.: Политиздат, 1975. – 304 с.

71. Леонтьев Д.А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности / Д.А. Леонтьев. – [2-е, испр. изд.]. – М.: Смысл, 2003. – 487 с.

72. Лісова С.В. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: [монографія] / С.В. Лісова; за ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 412 с.

73. Луговий В.І. Європейська концепція компетентнісного підходу в вищій школі та проблеми її реалізації в Україні / В.І. Луговий // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 2 (63). – С. 13–25.

74. Максимова В.Н. Акмеология последипломного образования педагога / В.Н. Максимова, Н.М. Полетаева. – СПб.: Изд-во ГНУ «ИОВ РАО», 2004. – 226 с.

75. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К. Маркова – М.: Международный гуманитарный фонд «Знание», 1996 – 312 с.

76. Марцева Л.А. Реалізація компетентнісного підходу в професійній освіті / Л.А. Марцева // Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і

практика реалізації: матеріали методол. семінару 3 квіт. 2014 р., м.Київ: [у 2 ч.]. Ч.2 / Нац. акад. пед. наук України; [редкол.: В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), О.І. Ляшенко (заст. голови) та ін.] – К.: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014. – С. 17–22.

77. Махмутова М.В. Интеграция традиционной и дистанционной технологий обучения в образовательной среде подготовки специалиста в университете / М.В. Махмутова // Электротехнические системы и комплексы. – 2015. – № 1 (26). – С. 43–47.

78. Митина Л.М. Психология профессионального развития учителя / Л.М. Митина. – М.: Изд-во «Флинта», 1998. – 200 с.

79. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: [навч. посіб.] / Н.Є. Мойсеюк. – [5-те вид., доп. і перероб.]. – К.: Кондор, 2007. – 655 с.

80. Моргун В.Ф. Інтеграція та диференціація освіти: особистісний та технологічний аспекти / В.Ф. Моргун // Постметодика. – 1996. – № 4. – С. 9–10.

81. Мороз А.Г. Профессиональная адаптация молодого учителя / А.Г. Мороз. – К.: НПУ им. М.П. Драгоманова, 1998. – 326 с.

82. Мороз О.Г. Особистість майбутнього педагога (Управління підготовкою вчителя: психолого-педагогічний аспект) / О.Г. Мороз // Вища освіта України. – 2002. – № 3. – С. 50–54.

83. Ничкало Н.Г. Сучасні проблеми розвитку системи неперервної професійної освіти: вітчизняний і зарубіжний досвід / Н.Г. Ничкало // Неперервна професійна освіта: Філософія, педагогічні парадигми, прогноз: наукове видання / В.П. Андрущенко, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень; Акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 345–448.

84. Нугуманова Л.Ф. Направленность личности как ведущее интегральное качество специалиста / Л.Ф. Нугуманова, Р.А. Муминова // Проблемы обучения и воспитания молодежи: Тезисы докладов молодых

исследователей-педагогов, докторантов, аспирантов и соискателей. – Уфа: БашГПУ, 2000. – С. 45–47.

85. Овчарук О.В. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти / О.В. Овчарук // Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К.: «К.І.С.», 2003. – С. 13–41.

86. Огнев'юк В.О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В.О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 450 с.

87. Основы педагогики и психологии высшей школы / [под ред. А.В. Петровского]. – М.: Изд-во: МГУ, 1986. – 304 с.

88. Пехота О.М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя: [монографія] / О.М. Пехота, А.М. Старєва. – Миколаїв: Вид-во «Гліон», 2005. – 272 с.

89. Плигин А.А. Личностно-ориентированное образование: история и практика: [монография] / А.А. Плигин. – М.: «КСП+», 2003. – 432 с.

90. Побірченко Н.С. Компетентнісний підхід у вищій школі: теоретичний аспект / Н.С. Побірченко // Освіта та педагогічна наука. – 2012. – № 3. – С. 24–30.

91. Подмазин С.И. Личностно-ориентированное образование: Социально-философское исследование / С.И. Подмазин. – Запорожье: Просвіта, 2000. – 250 с.

92. Полозова Т.А. Акмеологическая направленность образования – предпосылка и условие становления нового российского общества / Т.А. Полозова // Мир психологии. – 2006. – № 1. – С. 202–217.

93. Пометун О.І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О.І. Пометун // Рідна школа. – 2005. – № 1. – С. 65–69.

94. Поташник М.М. Педагогическое творчество: проблемы развития и опыт: [пособие для учителя] / М.М. Поташник. – К.: Рад. шк., 1988. – 187 с.

95. Пригодій М.А. Принципи та підходи в професійній освіті / М.А. Пригодій // Педагогічна освіта у вищих навчальних закладах I-II рівнів

акредитації: реалії сьогодення та перспективи розвитку: Матер. міжвуз. наук.-практ. конф., 19 грудня 2013 року, м. Прилуки. – Прилуки-Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – С. 84-85.

96. Прокофьева М.Ю. Интеграция педагогической подготовки будущих воспитателей дошкольных учреждений и учителей начальных классов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / М.Ю. Прокофьева. – Ялта, 2008. – 268 с.

97. Равен Дж. Компетентность в современном обществе. Выявление, развитие и реализация / Дж. Ровен; [пер. с англ.]. – М.: «Когито-Центр». – 2002. – 396 с.

98. Реан А.А. Акмеология личности / А.А. Реан // Психологический журнал. – 2000. – Т. XXI. – № 3. – С. 88–95.

99. Рибалка В.В. Особистісний підхід у профільному навчанні старшокласників: [монографія] / В.В. Рибалка; [за ред. Г.О. Балла]. – К.: ІПППО АПН України, 1998. – 160 с.

100. Румянцева З.В. Акмеологическая концепция развития профессионала в подготовке педагога-музыканта в вузе / З.В. Румянцева // Ярославский педагогический вестник – 2011 – № 2 – Том II (Психолого-педагогические науки). – С. 184–188.

101. Семенець С.П. Аналіз методичних концепцій реалізації розвивального навчання та розвитку творчості / С.П. Семенець // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. / [кол. авт.]. – К. : Наук.-метод. центр вищої освіти, 2005. – Вип. 41. – С. 126–133.

102. Сериков В.В. Личностный подход в образовании: концепция и технологии: [монография] / В.В. Сериков. – Волгоград: Перемена, 1994. – 164 с.

103. Сибигатуллина Г.Р. Развивающие акмеологические технологии в системе совершенствования профессионального самосознания государственных служащих: диссертация кандидата наук психологических наук: 19.00.03/ Г.Р. Сибигатуллина. – М., 2007. – 222 с.

104. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість: [монографія] / С.О. Сисоєва. – Х. – К.: Книжк. вид-во «Каравела», 1998. – 150 с.
105. Скаткин М.Н. Проблемы современной дидактики / М.Н. Скаткин. – М.: Педагогика, 1985. – 95 с.
106. Скворцова С.О. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя на засадах контекстного навчання / С.О. Скворцова // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2010. – Вип. 35. – С. 36–71.
107. Слостенин В.А. Общая педагогика: [учебн. пособ.] / В.А. Слостенин, И.Ф. Исаев, Е.Н. Шиянов; под ред. В.А. Слостенина : в 2 ч. – М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 2003. – Ч. 1 – 288 с.
108. Смірнова В.О. Інтегрований підхід до структурування змісту правових знань у професійно-технічному коледжі: автореф... канд. пед. наук. 13.00.04. – «Теорія та методика професійної освіти» / В.О. Смірнова. – К., 2009. – 21 с.
109. Сухомлинська О.В. Сучасні цінності у вихованні: проблеми, перспективи / О.В. Сухомлинська // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 24–27.
110. Талызина Н.Ф. Деятельностный подход к механизмам обобщения / Н.Ф. Талызина // Вопросы психологии. – 2001. – № 3. – С. 3–17.
111. Талызина Н.Ф. Педагогическая психология: [учеб. пособ. для студ. средн. педагог. учебн. завед.] / Н.Ф. Талызина. – М.: Академия, 1998. – 288 с.
112. Ткаченко О.А. Контекстне навчання у форматі «справожиттєвого» підходу як альтернатива традиційної системи професійної освіти / О.А. Ткаченко // Горизонты образования. – 2010. – № 2 (30). – С. 158–163.
113. Уйсімбаєва Н.В. Вплив педагогічної практики на формування професійної компетентності майбутнього педагога / Н.В. Уйсімбаєва // Збірник наукових праць: Наукові записки кафедри педагогіки. – Випуск

XXVIII Ч. 1. – Харків: Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, 2012. – С. 223–229.

114. Федотова О.И. Контекстное обучение в компетентностном подходе / О.И. Федотова // Вестник развития науки и образования. – 2009. – № 3. – С. 80–81.

115. Фонарев А.Р. Профессиональная деятельность как смысл жизни и акме профессионала / А.Р. Фонарьов // Мир психологии. – 2001. – № 2. – С. 104–108.

116. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования / А.В. Хуторський // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58–64.

117. Чобітько М.Г. Особистісно-орієнтована професійна підготовка майбутнього вчителя: Теоретико-методологічний аспект: [монографія] / М.Г. Чобітько. – Черкаси: Брама-Україна, 2006. – 560 с.

118. Шадриков В.Д. Деятельность и способности / В.Д. Шадриков – М.: Логос, 1994. – 320 с.

119. Швецова М.Н. Контекстное обучение в условиях открытого образования (система «школа-вуз») / М.Н. Швецова // Информационно-коммуникационные технологии в педагогическом образовании. – 2012. – № 5 (20). – С. 7–10.

120. Эльконин Б.Д. Введение в психологию развития / Б.Д. Эльконин. – М.: Тривола, 1994. – 168 с.

121. Якиманская И.С. Технология личностно-ориентированного обучения в современной школе / И.С. Якиманская. – М.: Сентябрь, 2000. – 176 с.

122. Hymes D. On Communicative competence / Dell Hymes // Sociolinguistics by J.B. Pride, J. Holmes. – Harmondsworth: Penguin, 1972. – P. 269–293.

123. Johnson Elaine B. Contextual Teaching and Learning / Elaine B. Johnson. – California: Corwin Press, INC. A Sage Publications Company. Thousand Oaks, 2002. – 196 p.

124. Paulston C.B. Introduction: English Teaching as a Foreign or Second Language. Linguistic and Communicative competence / Christina Bratt Paulston // Multilingual Matters, 1992. – P. 347–362.

125. Scarcella Robin C. Developing Communicative Competence in a Second language / Robin C. Scarcella. – California: Heinle & Heinle Publishers, 1992. – 356 p.